

I Tematiskais plāns

EIROPAS SOCIĀLAIS FONDS

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ IESAISTĪTO
VISPĀRIZGLĪTOJOŠO MĀCĪBU PRIEKŠMETU PEDAGOGU
KOMPETENCES PAAUGSTINĀŠANA

Tēma: Otrais pasaules karš Latvijā

Mērķis: Radīt izpratni par Otrā pasaules kara notikumu saistību ar Latvijas vēstures notikumiem un mūsdienu vēstures jautājumu interpretāciju.

Stunda	Apakštēma/ laiks	Uzdevumi	Sagaidāmie rezultāti	Jēdzieni	Pārbaudes formas	Mājas uzdevumi
1.	Otrā pasaules kara izcelšanās. Latvijas iesaistīšana Otrajā pasaules karā.	1. Izprast notikumus Eiropā un to saistību ar Otrā pasaules kara izcelšanos, Latvijas iesaistīšanos tajā. 2. Apgūt nozīmīgākos šī perioda ar Latvijas vēsturi saistītos dokumentus un izprast to tālāko nozīmi Latvijas vēsturē.	1. Prot saistīt Eiropas notikumus un personības ar Latvijas vēstures notikumiem; 2. Izprot Latvijas politisko situāciju Otrā pasaules kara sākumā; 3. Spēj nosaukt nozīmīgākos dokumentus, to parakstīšanas laiku un nozīmi.	Ultimāts, okupācija		1. darba lapa
2.	Latvija padomju okupācijā, represijas pret civiliedzīvotājiem.	1. Izprast Kārļa Ulmaņa pieņemtā lēmuma būtību un sekas. 2. Apgūt nozīmīgākos ar šo periodu saistītos vēstures notikumus.	1. Prot raksturot padomju okupācijas režīmu, nosaukt nozīmīgākos faktus un izskaidrot nozīmīgākos jēdzienus. 2. Izprot šī perioda nozīmību Latvijas vēsturē, spēj to saistīt ar mūsdienu politiskajām peripetijām. 3. Prot patstāvīgi formulēt un argumentēt viedokli par jēdziena „okupācija” interpretācijas problēmām šajā vēstures periodā.	Repatriācija, marionešu valdība, inkorporācija, nacionalizācija, kolhozs, GULAG, deportācijas, represijas		
3.,4.	Latvija nacistiskajā okupācijā, kara beigas.	1. Izprast politisko situāciju Latvijas teritorijā, kas noved pie varas maiņas. 2. Apgūt nozīmīgākos ar šo vēstures periodu saistītos vēstures notikumus.	1. Prot raksturot nacistisko režīmu, nosaukt galvenās ideoloģiskās iezīmes un to realizēšanu Latvijā. 2. Prot izskaidrot nozīmīgākos jēdzienus un saistīt tos ar konkrēto vēstures periodu. 3. Spēj saistīt kara beigu notikumus Eiropā ar šī perioda notikumiem Latvijas teritorijā.	Koncentrācijas nometnes, geto, holokausts, represijas, leģionāri.	Pārbaudes darbs	2. darba lapa

II Ieteikumi skolotājiem

Mācību materiālam par Otro pasaules karu Latvijas teritorijā pievienoti dažāda veida uzdevumi. Uzdevumi balstās gan uz avotu analīzi, gan dažādu vēstures jautājumu salīdzināšanu, gan uz sava viedokļa formulēšanu un pamatošanu.

Šajā mācību materiālā darbs ar avotiem ir iedalīts divās grupās. Pirmā avotu grupa ir pievienota elektroniskajam mācību materiālam. Šie avoti ir īsi, konspektīvi un paredzēti tūlītējai analīzei un apspriešanai. Otrā avotu grupa ir pievienota Microsoft Word formātā un ir paredzēta izdrukāšanai un patstāvīgai izpildei. Par šiem avotiem, ja to paredz skolotāja vērtēšanas kārtība, ir iespēja saņemt vērtējumu.

Nozīmīgi ir arī salīdzināšanas uzdevumi, kuros ir iespēja, izmantojot savas zināšanas, patstāvīgi analizēt dažādu vēstures periodu iezīmes. Piemēram, uzdevumā par vēlēšanu norisi, kas pievienots elektroniskajam materiālam, skolēniem ir iespēja, no mūsdienu vēlēšanu norises viedokļa, izanalizēt vēlēšanas konkrētajā vēsturiskajā situācijā un izdarīt patstāvīgus secinājumus. Salīdzināšanas uzdevuma modelis izmantots arī Word formātā, kur skolēniem ir iespēja salīdzināt okupācijas režīmus. Šī uzdevuma mērķis ir radīt skolēniem priekšstatu par abu okupācijas režīmu kopējām pazīmēm, kas, neraugoties uz atšķirīgo ideoloģisko pamatojumu, ir pietiekami daudz.

Uzdevumā ar personībām analīzei ir piedāvātas divas personības Latvijas vēsturē – Vilis Lācis un Rūdolfs Bangerskis. Šīs personības izvēlētas, jo skolēniem ļoti bieži šīs konkrētās personības Latvijas vēsturē šķiet zināmas, taču viņu nozīmi un veikumu viņi bieži raksturot nespēj, piemēram, Vilis Lācis galvenokārt saistās ar literatūru, bet plašāka viņa nozīme Latvijas vēsturē ir neskaidra.

Šajā tēmā paredzēta arī plakātu analīze. Skolēniem vēstures mācību kursa ietvaros ir jāspēj saskatīt informāciju, ko par dažādiem vēstures notikumiem sniedz politiskie plakāti, karikatūras u.tml. Vēl jo vairāk tādēļ, ka šāda zināšanu un prasmju pārbaudes forma tiek praktizēta arī Centralizētā vēstures eksāmena Otrajā daļā.

Mācību materiālam pievienota arī atsevišķa sadaļa, kas nodēvēta kā darbs ar tekstu. Šī papildus materiāla mērķis ir ļaut skolēnam, mācību procesa laikā, veikt patstāvīgas piezīmes, kas pēc tam varētu noderēt zināšanu nostiprināšanai un lai gatavotos pārbaudes darbiem.

III Uzdevumu atbildes

Darbs ar tekstu

1) Kas ir šīs personības

Augusts Kirhenšteins – profesors, Padomju valdības vadītājs Latvijā no 1940.gada 20.jūnija.

Andrejs Višinskis - 1940. gada 18. jūnijā A. Višinskis ieradās Latvijā kā PSRS pilnvarotais sarunām ar Latvijas prezidentu un pārraudzīja marionešu valdības izveidi un Latvijas iekļaušanu PSRS.

Viktors Arājs – nacistu okupācijas laikā vadīja nacistu palīgpolīcijas vienību, kas piedalījās nacistu represijās pret ebrejiem.

Žanis Lipke – ebreju glābējs Rīgā nacistu okupācijas laikā, kopā ar ģimeni un paziņām izglābis ap 55 ebrejiem. Kopā ar sievu saņēmis pateicību no Izraēlas par ebreju glābšanu.

Roberts Seduls – ebreju glābējs Liepājā, kopā ar sievu savās mājās slēpuši 11 ebrejus.

2) Jēdzieni tiek izskaidroti pēc izvēles. Piedāvātie skaidrojumi ir atrodami elektroniskajā mācību materiālā.

3) *Pieraksti, kad notiek šie notikumi:*

Molotova – Ribentropa pakta parakstīšana – 1939.gada 23.augusts

PSRS okupē Latvijas teritoriju – 1940.gada 17.jūnijs

Latvija PSRS okupācijā atradās no 1940.gada jūnija līdz 1941.gada jūnijs/jūlijs

Latvijas inkorporācija PSRS - 1940.gada 5.augusts

Latvijas iedzīvotāju deportācija uz Sibīriju – 1941.gada 13./14. jūnijs

Latvija vācu okupācijā atradās no 1941.gada jūnija/jūlija līdz 1945.gada maijam

Latviešu leģiona izveidošana – 1943.gads

Kurzemes cietoksnis jeb Kurzemes katls izveidojās 1944.gada oktobrī un pastāvēja līdz 1945.gada maijam.

Uzdevumi Word formātā

1) *Personības un to nozīme:*

Vilis Lācis – (1904. – 1966.) Rakstnieks un valsts darbinieks. Pēc PSRS iesniegtā ultimāta 1940.gada 16.jūnija kļuva par jaunizveidotās valdības iekšlietu ministru. Vēlāk no 1940. līdz 1959.gadam bija Latvijas PSR tautas komisāru padomes (no 1946.gada Ministru padomes) priekšsēdētājs.

Rūdolfs Bangerskis – (1878 – 1958). Latvijas militārais un valsts darbinieks, ģenerālis. Pirmā pasaules kara laikā bija 1. Daugavgrīvas strēlnieku pulka komandieris. Latvijas Republikas laikā bijis kara ministrs (1924. – 1925., 1928. – 1929.). Apbalvots ar Lāčplēša kara ordeņa III šķiru un Triju Zvaigžņu ordeņa II un III šķiru. Otrajā pasaules karā nacistu okupācijas laikā Latviešu leģiona ģenerālinspektors. Pēc kara atradās sabiedroto koncentrācijas nometnē, vēlāk apmetās uz dzīvi Vācijā.

2) *Okupācijas režīmu galvenās iezīmes:*

Padomju režīms	Kopīgais	Nacistiskais režīms
Pēc ideoloģijas vēršas pret turīgajiem, bet atbalsta proletariātu.	Vēršas pret civiliedzīvotājiem. Tiek kontrolētas visas dzīves sfēras. Pastāv cenzūra. Iesaista latviešus savos militārajos formējumos.	Pēc ideoloģijas vēršas pret zemākajām rasēm, atbalsta tīru ārisku rasi.

Tabulā ierakstītie ir tikai iespējamo atbilžu piemēri, skolēni var nonākt pie patstāvīgiem secinājumiem un tabulu papildināt.

3) *Darbs ar avotiem:*

1.Darba lapa

1. **Kurš no dotajiem informācijas avotiem ir uzskatāms par vēstures avotu? Kuras pazīmes par to liecina?**

Vēstures avots ir avots A, jo tā tapšanas laiks ir 1939.gads.

2. **Kādas saistības apņēmas abas līgumslēdzējpusēs parakstot Savstarpējās palīdzības paktu?**

Sniegt savstarpēju palīdzību, ieskaitot militāru, gadījumā ja notiktu tiešs iebrukums vai rastos uzbrukuma draudi no jebkuras Eiropas lielvalsts puses.

Padomju Savienība apņemas sniegt Latvijas armijai palīdzību ar apbruņojumu un citiem kara materiāliem.

Latvija atļauj izvietot karabāzes savā teritorijā. Abas puses apņemas neiesaistīties nevienā koalīcijā.

3. Kāpēc Latvija piekrīt parakstīt Savstarpējās palīdzības paktu? Pamato to balstoties uz izlasīto informāciju.

Balstoties uz vēsturnieka Riharda Treija publicēto informāciju, Latvijas aizsardzība bāzēta uz vienas vai divu nedēļu pretošanos, kamēr saņemtu Tautu Savienības vai draudzīgu valstu palīdzību, taču uz šādu palīdzību varēja vairs necerēt. Tautu Savienība bija bezspēcīga, Igaunija jau bija šādu līgumu parakstījusi, Polija bija sakauta, satiksme uz Lielbritāniju un Franciju pārrauta. PSRS izdarīja politisko spiedienu.

4. Balstoties uz avotu A, izvērtē kurš līguma punkts nav ticis ievērots. Kuri vēlākie vēstures notikumi par to liecina?

V pantā norādīts, ka šī pakta ieviešana dzīvē nekādā ziņā nedrīkst aizskart pušu suverēnās tiesības (valsts iekārtu, saimniecisko un sociālo sistēmu, militāro rīcību). 1940.gada jūnijā PSRS to pārkāpj iesniedzot ultimātu un pēc tam okupējot Latvijas teritoriju, tādā veidā izbeidzot Latvijas valsts pastāvēšanu.

2.Darba lapa

1. Kādus secinājumus par civiliedzīvotāju dzīvi Liepājā Kurzemes cietokšņa periodā Tu vari izdarīt? Izvērtē tos sekojošās sadaļās:

Sadzīve – Regulāri uzlidojumi. Jāpiedalās pilsētas nocietināšanas darbos. Katastrofāli trūkst pārtika, to izsniedz tikai pret kartītēm. Noderīgie priekšmeti tiek apķīlāti. Izplatās slimības. Neraugoties uz smagajiem apstākļiem svin svētkus un norisinās aktīva ikdienas dzīve.

Kultūra – Cik iespējams norisinās aktīva kultūras dzīve, piemēram, avotos pieminētā muzikālā pēcpusdienu

Bēgļi – Tie, kas nav saņēmuši atbilstošu atļauju pilsētā palikt nedrīkst. Bēgļi spiesti doties tālāk uz Vāciju. Apstākļi smagi. Palīdzēt cenšas Tautas Palīdzības organizācija.

Ierobežojumi – Ir ieviesta komandantstunda. Elektrības un gāzes patēriņa ierobežojumi. Pārtiku izsniedz uz kartītēm. Par jebkuru saistību ar ienaidnieka izplatīto informāciju, draud nāves sods.

Nauda – Zaudējusi savu vērtību, iedzīvotāji labāk pieņem pārtiku nekā naudu.

2. Kādas pārdomas par iedzīvotāju dzīvi kara laikā Tev rodas pēc šo tekstu izlasīšanas?

Skolēns ieraksta savu subjektīvo viedokli

Uz uzdevumiem elektroniskajā formātā autore izvairās no pareizo atbilžu sniegšanas, jo šie ir pamatā diskutējami jautājumi un konkrētu atbilžu sniegšana var ierobežot mērķauditorijas skatījumu un uzspiest autores subjektīvo viedokli.